

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

BİRİNCİ BÖLÜM**KARAR****AŞIR TUNÇ BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası	: 2015/17453
Karar Tarihi	: 22/1/2019
Başkan	: Burhan ÜSTÜN
Üyeler	: Serdar ÖZGÜLDÜR Hicabi DURSUN Kadir ÖZKAYA Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Raportör	: Özgür DUMAN
Başvurucu	: Aşır TUNÇ
Vekili	: Av. Oktay POLAT

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, zilyetlik yoluyla olağanüstü kazandırıcı zamanaşımına dayalı olarak açılan tapu iptali ve tescil davasının reddedilmesi nedeniyle mülkiyet ve adil yargılanma haklarının; yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 9/11/2015 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, başvuru hakkında görüş bildirmeyeceğini ifade etmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

A. Uyuşmazlığın Arka Planı

8. Başvurucu 1945 doğumlu olup Ankara'nın Mamak ilçesinde ikamet etmektedir.

9. Ankara'nın Mamak ilçesine bağlı Boğaziçi Mahallesi'nde bulunan 37010 ada 7 parsel sayılı taşınmaz, tapuda Süleyman kızı Ayşe ile Ali oğlu Mehmet adına kayıtlıdır.

10. Başvurucu, anılan taşınmazın 320 m² yüz ölçümlü kısmına 1976 yılında bir gecekondü inşa ettirmiştir.

B. Başvurucunun Açtığı Tapu İptali ve Tescil Davası

11. Başvurucu 1/9/1999 tarihinde Süleyman kızı Ayşe aleyhine Ankara 3. Asliye Hukuk Mahkemesinde tapu iptali ve tescil davası açmıştır. Dava dilekçesinde; tapu kayıtları ve kadaströ tutanaklarına göre bu kişinin gerçekte var olmadığı, tüm araştırmalara rağmen kayıt malikinin kimliğinin tespit edilemediği ve kim olduğunun anlaşılacağı belirtilerek 17/2/1926 tarihli ve 743 sayılı mülga Türk Kanunu Medenisi'nin 639. maddesinin ikinci fıkrasındaki koşulların oluştuğu ifade edilmiştir.

12. Başvurucu ayrıca 13/11/2008 tarihinde Ankara 9. Asliye Hukuk Mahkemesinde Ali Yüksel U. ile Yaşar Güngör T. aleyhine de ayrı bir tapu iptali ve tescil davası açmıştır. Dava dilekçesinde, Mehmet Ulvi U. (Ali oğlu Mehmet hissesi) ve A.K. (Süleyman kızı Ayşe) adlarına tapuda kayıtlı olan 37010 ada 7 parsel sayılı taşınmazın 320 m² yüz ölçümlü kısmına bir gecekondü inşa edildiği, davalıların miras bırakkanı Mehmet Ulvi U.nun 1943 yılında vefat ettiği ve 2007 yılına kadar mirasçılarının kendi adlarına intikali sağlamadığı belirtilmiştir. Başvurucu 1976 yılından beri bu taşınmazda çekişmesiz, aralıksız ve malik sıfatıyla zilyet olduğunu ifade ederek taşınmazın mülkiyetini edindiğini öne sürmüştür.

13. Mahkeme aralarında irtibat bulunduğu gerekçesiyle söz konusu davanın Ankara 3. Asliye Hukuk Mahkemesinde daha önce açılan dava ile birleştirilmesine 17/11/2008 tarihinde karar vermiş, yargılamaya birleşen dava dosyasında devam edilmiştir.

14. Mahkeme 19/3/2013 tarihinde asıl ve birleşen davaların reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde, asıl dava yönünden malikin kim olduğunun bilinemediği gerekçesine dayanıldığı vurgulanmıştır. Mahkeme tapu kaydında taşınmaz maliki olarak adı geçen Süleyman kızı Ayşe ile Ali oğlu Mehmet'in kim olduğunun tapu kaydı ve dayanağı olan kadaströ tutanağından açıkça anlaşıldığını belirtmiştir. Mahkemeye göre bu sebeple dava tarihinde yürürlükte bulunan 743 sayılı mülga Kanun'un 639. maddesindeki ön koşul gerçekleşmemiştir. Öte yandan Mahkeme birleşen dava yönünden ise davanın 13/11/2008 tarihinde açıldığını, Anayasa Mahkemesinin ise 17/3/2011 tarihinde 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 713. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "ölmüş" ibaresini iptal ettiğini, bu sebeple anılan maddede yer alan koşulların oluşmadığını belirtmiştir. Sonuç olarak özellikle Anayasa Mahkemesinin iptal kararına atıf yaparak kanuni şartlarının oluşmadığı gerekçesiyle asıl ve birleşen davaların reddine karar verilmesi gerektiği kanaatine varmıştır.

15. Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 23/10/2014 tarihinde başvurucu tarafından temyiz edilen hükmün onanmasına karar vermiştir. Başvurucunun karar düzeltme talebi de aynı Daire tarafından 9/9/2015 tarihinde reddedilmiştir.

16. Nihai karar başvurucu vekiline 9/10/2015 tarihinde tebliğ edilmiştir.

17. Başvurucu 9/11/2015 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

C. Başvuru ile İlgili Diğer Davalar

18. Hazinesinin talebi üzerine Ankara 14. Asliye Hukuk Mahkemesi 4/5/2005 tarihinde Süleyman kızı Ayşe'nin gaipliğine karar vermiştir. Bu karardan sonra Hazine tarafından Ankara 4. Asliye Hukuk Mahkemesinde açılan dava 17/12/2009 tarihinde kabul edilerek Süleyman kızı Ayşe'nin 549/849 payı iptal edilerek Hazine adına tescil edilmiştir.

19. Cevat T. tarafından Hazine aleyhine açılan davada Ankara 15. Asliye Hukuk Mahkemesi 25/9/2012 tarihinde gaipliğin iptaline karar vermiştir. Bu kararda, Süleyman kızı Ayşe'nin soyadının K. olduğu ve 21/2/1945 tarihinde vefatıyla mirasçı olarak kızı Fethiye T.yi bıraktığı, Fethiye T.nin de 1999 yılında vefatıyla geriye tek mirasçısı Ayten T.yi bıraktığı belirtilmiştir.

20. Yapılan imar uygulaması sonucu Süleyman kızı Ayşe'nin bu taşınmazdaki payı ile aynı yer 37010 ada 8 parsel sayılı taşınmazdaki payı aynı mahallede bulunan 50966 ada 2, 3 ve 4 parsel sayılı taşınmazlara şüylendirilmiştir.

21. Bu defa Cevat T. 8/12/2010 tarihinde Hazine aleyhine Ankara 16. Asliye Hukuk Mahkemesinde tapu iptali ve tescil davası açmıştır. Mahkeme 26/11/2013 tarihinde davanın kabulü ile anılan taşınmazlardaki Hazine adına kayıtlı payların iptaline ve davacı Cevat T.nin ölümüyle davaya dâhil olan Ayten T. adına tapuya tesciline karar vermiştir. Kararın gerekçesinde daha önce gaipliğin iptaline karar verildiği vurgulanmıştır.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. Mevzuat Hükümleri

22. 743 sayılı mülga Kanun'un 639. maddesi şöyledir:

"Tapu sicilinde mukayyet olmayan bir gayrimenkulü nizasız ve fasulasız yirmi sene müddetle ve malik sıfatı ile yedinde bulundurmuş olan kimse o gayrimenkulün kendi mülkü olmak üzere tescili talebinde bulunabilir.

Tapu sicilinden maliki kim olduğu anlaşılamayan veya yirmi sene evvel vefat etmiş yahut gaipliğine hüküm verilmiş bir kimsenin uhdesinde mukayyet olan bir gayrimenkulü aynı şerait altında yedinde bulunduran kimse dahi o gayrimenkulün, mülkü olmak üzere tescilini talep edebilir. Tescil ancak hakimin emriyle olur."

23. 4721 sayılı Kanun'un 713. maddesinin Anayasa Mahkemesince kısmen iptal edilmeden önceki hâliyle ilgili kısımları şöyledir:

"Tapu kütüğünde kayıtlı olmayan bir taşınmazı davasız ve aralıksız olarak yirmi yıl süreyle ve malik sıfatıyla zilyetliğinde bulunduran kişi, o taşınmazın tamamı, bir parçası veya bir payı üzerindeki mülkiyet hakkının tapu kütüğüne tesciline karar verilmesini isteyebilir.

Aynı koşullar altında, **maliki tapu kütüğünden anlaşılmayan** veya yirmi yıl önce **ölmüş ya da** hakkında gaiplik kararı verilmiş bir kimse adına kayıtlı bulunan taşınmazın tamamının veya bölünmesinde sakınca olmayan bir parçasının zilyedi de, o taşınmazın tamamı, bir parçası veya bir payı üzerindeki mülkiyet hakkının tapu kütüğüne tesciline karar verilmesini isteyebilir.

Tescil davası, Hazineye ve ilgili kamu tüzel kişilerine veya varsa tapuda malik gözükten kişinin mirasçılarına karşı açılır.

...

Son ilândan başlayarak üç ay içinde yukarıdaki koşulların gerçekleşmediğini ileri sürerek itiraz eden bulunmaz ya da itiraz yerinde görülmez ve davacının iddiası ispatlanmış olursa, hâkim tescile karar verir. Mülkiyet, birinci fıkrada öngörülen koşulların gerçekleştiği anda kazanılmış olur.

..."

2. Anayasa Mahkemesi Kararı

24. Anayasa Mahkemesi 2/4/2011 tarihli ve 27893 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 17/3/2011 tarihli ve E.2009/58, K.2011/15 sayılı (yürürlüğü durdurma) kararı ile 4721 sayılı Kanun'un 713. maddesinin ikinci fıkrasındaki iptal edilen "ölmüş" sözcüğünün uygulanmasından doğacak, sonradan giderilmesi güç veya olanaksız durum ve zararların önlenmesi, iptal kararının sonuçsuz kalmaması için kararın Resmî Gazete'de yayımlanacağı güne kadar yürürlüğünün durdurulmasına karar vermiştir. Anayasa Mahkemesinin 23/7/2011 tarihli ve 28003 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 17/3/2011 tarihli ve E.2009/58, K.2011/52 sayılı iptal kararının ilgili kısımları şöyledir:

"...Kural olarak tapuya kayıtlı bir taşınmazın tamamı, bir payı veya bölünebilir bir parçasının olağanüstü kazandırıcı zamanaşımı yoluyla edinilebilmesi mümkün değildir. 4721 sayılı Yasa'nın 'Taşınmazlarda karine' başlıklı 992. maddesinde; 'Tapuya kayıtlı taşınmazlarda, hak karinesinden ve zilyetlikten doğan dava açma hakkından yalnız adına tescil bulunan kimse yararlanır...' denilerek, tapuya kayıtlı olan taşınmazların olağanüstü zamanaşımı yoluyla kazanılması önlenmektedir. 575. maddede ise mirasın, mirasbırakanın ölümü ile açılacağı, 599. madde hükmüne göre de mirasçılarının, mirasbırakanın ölümü ile mirası bir bütün olarak, kanun gereğince kazanacakları belirtilmektedir. 705. maddenin ikinci fıkrası uyarınca da mirasçılar, mirasbırakanın bıraktığı taşınmazlar üzerindeki mülkiyet hakkına tescilden önce sahip olmaktadır.

İtiraz konusu sözcük uyarınca; tapu sicilinden malikinin kim olduğu anlaşılacakla birlikte yirmi yıl önce ölmüş bir kimse adına kayıtlı taşınmazın tamamını veya bölünmesinde sakınca olmayan bir parçasını davasız ve aralıksız olarak yirmi yıl süreyle ve malik sıfatıyla zilyetliğinde bulunduran kişinin, o taşınmazın tamamı, bir parçası veya bir payı üzerindeki mülkiyet hakkının tapu kütüğüne tesciline karar verilmesini isteyebileceği öngörülmekte, mülkiyet bu koşulların gerçekleştiği anda kazanılmış olmaktadır. Zilyet tarafından mülkiyet hakkının tapu kütüğüne tesciline karar verilebilmesini isteyebilmek için maddede belirtilen koşullar yanında mirasçılarının, olağanüstü zamanaşımının tamamlanmasından önce açıklayıcı tescil yaptırmamış olmaları da gerekmektedir.

Tapuya kayıtlı bir taşınmazın malikinin ölmesi halinde, bu taşınmazın sahibi mirasçılardır. Mirasçılar bu taşınmaz üzerindeki mülkiyet hakkını mirasbırakanın ölümü ile

birlikte kanun gereğince tescile gerek kalmadan kazanmaktadırlar. Hukukun genel ilkelerinden birisi de mülkiyet hakkının 'zamanötesi' niteliği, başka bir anlatımla mülkiyet hakkının zamanlaşımına uğramamasıdır. Bu nedenle, Medeni Kanun tarafından bir taşınmaz malikinin mirasçılara tanınmış olan hakların, hak sahiplerince yirmi yıl boyunca kullanılmaması, o kimselerin taşınmazla aralarındaki ilişkiyi fiilen kestiğini göstermiş olsa bile, o taşınmazla aralarındaki hukuksal ilişkinin sona erdiği anlamına gelmez. Mirasçıların devam eden mülkiyet hakkı, taşınmazı fiilen kullanma hakkını içerdiği gibi kullanmama hakkını da içerir. Mülkiyet hakkının mutlaklığı ve tapu sicilinin aleniyeti karşısında, itiraz konusu sözcük uyarınca, zilyedin mirasçılara ait olan mülkiyet hakkını tanımayarak, tek yanlı olarak ortadan kaldırmasına olanak tanınması, mülkiyet hakkını ortadan kaldırdığı gibi, kazanılmış hak ve hukuki güvenlik ilkelerini de ihlal etmektedir.

Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu '...ölmüş...' sözcüğü Anayasa'nın 2. ve 35. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

...

4721 sayılı Kanun'un 713. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan '...ölmüş...' sözcüğünün iptali nedeniyle uygulanma olanağı kalmayan iptal edilen sözcükten sonra yer alan '...ya da...' sözcüğünün de, 2949 sayılı Yasa'nın 29. maddesinin ikinci fıkrası gereğince iptali gerekir..."

3. Yargıtay İçtihadı

25. Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin 16/9/2014 tarihli ve E.2014/18200, K.2014/16186 sayılı kararının ilgili kısımları şöyledir:

"...Davaya dayanak oluşturan TMK'nun 713/2. fıkrasında yer alan '...ölmüş...' sözcüğünün, Anayasa Mahkemesinin 17.03.2011 gün ve 2009/58 Esas, 2011/52 Karar sayılı kararıyla iptaline, bu sözcüğün uygulanmasından doğacak sonradan giderilmesi güç veya olanaksız durum ve zararların önlenmesi ve iptal kararının sonuçsuz kalmaması için kararın Resmi Gazetede yayımlanacağı güne kadar yürürlüğünün durdurulmasına 17.03.2011 tarihinde karar verilmiştir.

Anayasa Mahkemesi Kararlarının Özelliği ve Geriye Yürümezliğinin İrdelenmesi;

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 153/2. fıkrasında; Anayasa Mahkemesi'nin, bir kanun veya kanun hükmünde kararnamenin tamamını veya bir hükmünü iptal ederken, kanun koyucu gibi hareketle, yeni bir uygulamaya yol açacak biçimde hüküm tesis edemeyeceğini vurguladıktan sonra aynı maddenin 5. fıkrasında da "iptal kararlarının geriye yürüyemeyeceği" açıklanmıştır.

Anayasa Mahkemesi'nin verdiği iptal kararları, İdari Yargı'da verilen iptal kararlarından farklı bir özelliğe sahiptir. İdari Yargıda asıl olan iptal kararlarının geriye yürütmesi yani iptal edilen idari işlemin doğduğu andan itibaren yok sayılması esas alınmasına karşın, Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararlarının geriye yürütmemesi asıldır. Bu bakımdan İdari Yargı'daki iptal kararları beyan edici, açıklayıcı nitelikte olduğu halde Türk Anayasa Yargısındaki iptal kararları genelde kurucu (inşai-yenilik doğurucu) niteliktedir.

Türk Anayasa sisteminde benimsenen iptal kararının geriye yürümezliği kuralının getiriliş amacı, kazanılmış hakları ve hukuksal güvenliği ortadan kaldırmayı ya da toplumun adalet anlayışını zedeleyici sonuçlar doğurmasından kaygı duyulmasını önlemek, Devlete olan güven duygularını sarsmamak, Devlet yaşamında hukuk kargaşasına neden olmamak, hukuk güvenliğini ve istikrarını sağlamak olarak özetlenebilir.

Bu bakımdan iptal kararlarının geriye yürümezliği ilkesi, kabul edilen önemli bir ilkedir. Nitekim Anayasa Mahkemesi; 12.12.1989 gün ve 1989/11 Esas, 1989/48 Karar sayılı kararında, 'Türk Anayasa sisteminde Devlete güven ilkesini sarsmamak ve ayrıca Devlet yaşamında bir karmaşaya neden olmamak için iptal kararlarının geriye yürümezliği kuralı kabul edilmiştir. Böylece hukuksal ve nesnel alanda sonuçlarını doğurmuş bulunan durumların iptal kararlarının yürürlüğe gireceği güne kadar ki dönem için geçerli sayılması sağlanmıştır.' denilmek suretiyle konunun önemi vurgulanmıştır.

Esasen bir hukuk kuralının yürürlüğü sırasında, bu kurala uygun biçimde, tüm sonuçları ile kesin olarak edinilmiş hakların (kazanılmış hakların) korunması Hukuk Devletinin bir gereğidir. O nedenle hukuksal ve maddi alanda etkisini göstermiş hukuk kuralları uyarınca tamamlanmış ve sonuçlarını doğurmuş bulunan kazanılmış haklara Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün geriye yürüyemeyeceğinin (ceza mahkûmiyetlerinde durum farklıdır) kabulü kaçınılmazdır.

Bu durumda kazanılmış haklar kavramı Hukuk Devleti kavramının temelini oluşturan unsurlardan biri olarak kabul edilmektedir.

Kazanılmış hakları ortadan kaldırmaya nitelikte sonuçlara yol açan yorumlar, Anayasanın 2. maddesinde ifadesini bulan 'Türkiye Cumhuriyeti sosyal bir Hukuk Devletidir' hükmüne aykırılık oluşturacağı gibi toplumsal kararlılığı, hukuksal güvencyi ortadan kaldırır, belirsizlik ortamına neden olur ve bu nedenle kabul edilemez.

Anayasa Mahkemesi'nin 19.12.1989 gün ve 1989/14 Esas, 1989/49 Karar sayılı kararında aynen; 'bir hukuk kuralının yürürlüğü sırasında, bu kurala uygun biçimde tüm sonuçları ile kesin olarak edinilmiş hakların korunması Hukuk Devletinin gereği olduğu' vurgulamaktadır.

Bu karara paralel olarak Danıştay'da; 16.12.1966 tarih ve 1963/386 Esas, 1966/1642 Karar sayılı kararında; 'iptal kararları geriye yürümez' kuralının kazanılmış hakları saklı tutmak, hukuk kararlılığı ve dolayısıyla kamu düzenini korumak amacıyla getirildiği görüşü benimsenmiştir.

Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararları, kural olarak Resmi Gazetede yayımlandıkları tarihten itibaren ve geleceğe dönük olarak hukuki sonuçlar doğurmaktadırlar. Bu nedenledir ki, Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararından önce iptal edilen yasa kuralına dayanılarak verilen ve kesinleşmiş mahkeme kararının Anayasa Mahkemesi kararından etkilenemeyeceği açıktır. Yani Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararlarının, iptal edilen yasa kuralına dayanılarak daha önce verilip kesinleşmiş olan hükme etkili olması olanaklı değildir.

Saptanan bu olgular karşısında Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararlarının ya da kanunların geriye yürümezliği ilkesinin istisnalarını kamu düzeni, genel ahlak kuralları ile kazanılmış hak ilkesi oluşturmaktadır. Kazanılmış (müktesep) hakkın söz konusu olduğu durumlarda Anayasa Mahkemesinin iptal kararlarının uygulanamayacağı kabul edilmektedir.

Eldeki dosyada söz konusu olan somut olaya gelince: TMK'nun 713/2. fıkrasında açıklanan üç ayrı hukuki sebepten biri olan '...ölmüş...' sözcüğünün Anayasa Mahkemesi'nce iptalinden sonra elde bulunan veya açılacak olan davalara etkisinin ne olacağı üzerinde durulması gerekmektedir. TMK'nun 713/1. fıkrasında; 'tapu kütüğünde kayıtlı olmayan bir taşınmaz davasız ve aralıksız olarak 20 yıl süreyle ve malik sıfatıyla zilyetliğinde bulunduran kişi, o taşınmazın tamamı, bir parçası

veya bir payı üzerindeki mülkiyet hakkının tapu kütüğüne tesciline karar verilmesini isteyebilir.' denilmiştir.

Aynı maddenin 2. fıkrasında ise; 'aynı koşullar altında, maliki tapu kütüğünden anlaşılamayan veya 20 yıl önce ölmüş ya da hakkında gaiplik kararı verilmiş bir kimse adına kayıtlı bulunan taşınmazın tamamının veya bölünmesinde sakınca olmayan bir parçasının zilyedi de, o taşınmazın tamamı, bir parçası veya bir payı üzerindeki mülkiyet hakkının tapu kütüğüne tesciline karar verilmesini isteyebilir' amir hükmüne yer verilmiştir.

Görüldüğü gibi, TMK'nun 713/2. fıkrasına dayalı olarak açılan davaların başarıya ulaşması; bu fıkra da belirtilen koşullar yanında aynı zamanda 713/1. fıkrasındaki koşulların da gerçekleşmiş bulunmasına bağlıdır. Çünkü 2. fıkra da; 'aynı koşullar altında...' denilmek suretiyle aynı maddenin 1. fıkrasına atıfta bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle 1. fıkradaki koşulların araştırılıp belirlenmesi zorunludur. TMK'nun 713/5. fıkrasının son cümlesinde ise;

'Mülkiyet, birinci fıkra da öngörülen koşulların gerçekleştiği anda kazanılmış olur.' ilkesi getirilmiştir. Bu ilke 01.01.2002 tarihinde yürürlüğe giren 4721 sayılı Kanunla anılan fıkra ya eklenmiştir.

04.12.1998 tarih ve 1996/4 Esas, 1998/3 Karar sayılı Yargıtay İçtihatları Birleştirme Büyük Genel Kurulu kararından önce 743 sayılı TKM'nin 639 (TMK.nun 713). maddesine dayalı olarak açılan davalarda mülkiyetin hangi tarihte doğacağı ve kazanılacağı konusu gerek uygulamada ve gerekse doktrinde oldukça tartışmalı idi. 4.12.1998 tarih ve 1996/4 Esas, 1998/3 Karar sayılı Yargıtay İçtihatları Birleştirme Büyük Genel Kurulu kararı ile; 'kazandırıcı zamanaşımı yoluyla tapusuz taşınmazların edinilmesine ilişkin TMK'nun 639/1. maddesine göre verilen tescil kararları inşai-ihdası (yapıcı-kurucu-yenilik doğurucu) nitelikli kararlardır. Mülkiyet hakkı bu kararların kesinleştiği anda kazanılır.' görüşü benimsenmişti. Daha sonra 01.01.2002 tarihinde yürürlüğe giren 4721 sayılı TMK'nun 713/5. fıkrasının son cümlesiyle aynı maddenin 1 ve 2. fıkralarını da kapsayacak biçimde, mülkiyetin 1. fıkra da öngörülen koşulların oluşmasıyla kazanılacağı kabul edilmiştir.

İşte TMK'nun 713/5. fıkrasında mülkiyet, 1. fıkra da öngörülen koşulların gerçekleştiği anda kazanılmış olur ibaresi TMK.nun 713/1 ve 2. fıkralarına dayalı olarak açılan davalar açısından 'kazanılmış (müktesep) hak' olarak kabul edilip edilemeyeceği sorunu karşımıza çıkmaktadır. Sözü edilen ibare ile 1 ve 2. fıkralarında yer alan tüm koşulların gerçekleşmesi yanında aynı maddenin 1. fıkrasında açıklanan 20 yıllık kazanma süresinin dolduğu anda mülkiyetin kazanılacağı kastedilmektedir. Şu halde, Anayasa Mahkemesi'nce yürürlüğünün durdurulması kararının verildiği 17.3.2011 tarihinden önce dava açanlar (eldeki davalar) ile açmayanlar bakımından 20 yıllık kazanma süresi ve 2. fıkra da açıklanan maliki 20 yıl önce ölmüş olan kişi bakımından söz konusu süreler dolmuş ise bunlar açısından kazanılmış (müktesep) hakkın kabul edilip edilemeyeceğinin değerlendirilmesi gerekir.

TMK'nun 713/5. fıkrasına eklenen ibare ile mülkiyet hakkının tüm kazanma koşullarının oluşması ile 20 yıllık kazanma süresinin dolduğu anda kazanılacağı açıklandığına ve bu konuda hiçbir duraksama söz konusu olamayacağına göre az önce açıklanan durumlar bakımından kazanılmış hakkın varlığının kabulü gerekmektedir. Yukarıda yapılan tüm açıklamalar da bunu doğrulamaktadır. 4721 sayılı Kanunla getirilen ve TMK'nun 713/5. fıkranın son cümlesi için gösterilen gerekçe de şu ifade yer almaktadır: 'Gerçekten, mülkiyet hakkının hangi anda kazanılmış olacağı sorusunu cevaplayan bu yeni hükme göre, mülkiyet 1. fıkra da öngörülmüş olan bütün şartların gerçekleştiği anda kazanılmış olacak, yani hâkimin vereceği tescil kararı geriye dönük (makale şamil) sonuç doğuracaktır.' denilmektedir.

Anayasa Mahkemesi'nin verdiği iptal kararıyla birlikte 17.03.2011 tarihinde aynı zamanda; "...kararın Resmi Gazetede yayımlanacağı güne kadar yürürlüğünün durdurulmasına" karar verilmiştir. Şu halde yürürlüğünün durdurulması kararının verildiği 17.3.2011 tarihinden önce açılmış bulunan davalar bakımından maliki 20 yıl önce ölmüş ve o tarihten dava tarihine veya kayıt maliki adına bulunan tapu kaydının intikal gördüğü tarihe kadar diğer kazanma koşulları yanında 20 yıllık kazanma süresi de dolmuş ise, bu tür davalar bakımından kazanılmış (müktesep) hakkın kabulü gerekir. Uyuşmazlığa konu yapılan tapu kaydı; malikin ölüm tarihinden itibaren 20 yıllık kazanma süresi geçtikten sonra intikal görmüş ise bu tür intikal gören kayıt hukuken bir değer taşımaz ve intikal maliklerine herhangi bir hak bahşetmez. Yine dava açmamış ancak; Anayasa Mahkemesi'nin verdiği yürürlüğünün durdurulması karar tarihi olan 17.03.2011 tarihinden önce hak sahipleri yararına kazanma koşulları oluşmuş, malik 20 yıl önce ölmüş ve 20 yıllık kazanma süresi de dolmuş ise, bu tür hak sahiplerinin de dava açma yönünden kazanılmış haklarının olduğunun da kabulü gerekmektedir. Bu gibi hak sahiplerinin 17.03.2011 tarihinden önce veya sonra dava açmalarının bir önemi bulunmamaktadır..."

26. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 24/2/2016 tarihli ve E.2014/8-1084, K.2016/158 sayılı kararının ilgili kısımları şöyledir:

"...Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık; TMK 713/2 madde koşullarının davacı yararına oluşup oluşmadığı, varılacak sonuca göre davacı yararına oluşan kazanılmış hakkın, TMK'nun 713/2. fıkrasındaki; '...ölmüş...' sözcüğünün Anayasa Mahkemesi'nin 17.03.2011 tarih 2009/58-15 sayılı iptaline ilişkin kararı ve bu karar yayımlanana kadar hükmün yürürlüğünün durdurulması kararından etkilenip etkilenmeyeceği noktasında toplanmaktadır.

Öncelikle belirtilmelidir ki TMK'nun 713/2. fıkrasına dayalı olarak açılan davaların başarıya ulaşması; bu fıkroda belirtilen koşullar yanında, aynı zamanda 713/1. fıkrasındaki koşulların da gerçekleşmiş bulunmasına bağlıdır. Çünkü 2. fıkroda; 'aynı koşullar altında...' denilmek suretiyle aynı maddenin 1. fıkrasına atıfta bulunulmuştur. Bu nedenle 1. fıkradaki koşulların araştırılıp belirlenmesi zorunludur.

TMK'nun 713/1. fıkrasında; 'tapu kütüğünde kayıtlı olmayan bir taşınmazı davasız ve aralıksız olarak 20 yıl süreyle ve malik sıfatıyla zilyetliğinde bulunduran kişi, o taşınmazın tamamı, bir parçası veya bir payı üzerindeki mülkiyet hakkının tapu kütüğüne tesciline karar verilmesini isteyebilir.' denilmiştir.

Aynı maddenin 2. fıkrasında ise; 'aynı koşullar altında, maliki tapu kütüğünden anlaşılamayan veya 20 yıl önce ölmüş ya da hakkında gaiplik kararı verilmiş bir kimse adına kayıtlı bulunan taşınmazın tamamının veya bölünmesinde sakınca olmayan bir parçasının zilyedi de, o taşınmazın tamamı, bir parçası veya bir payı üzerindeki mülkiyet hakkının tapu kütüğüne tesciline karar verilmesini isteyebilir' hükmüne yer verilmiştir.

Olağanüstü zamanaşımı iddiası ile açılacak davalarda mülkiyet hakkının ne zaman kazanılacağı hususunda Mülga 743 sayılı Türk Kanunu Medenisinin 639 maddesinde bir düzenlemeye yer verilmemişinden, oluşan yasal boşluk 04.12.1998 tarih 1996/4 Esas; 1998/3 Karar sayılı Yargıtay İçtihatı Birleştirme Kararı (YİBK) ile 'kazandırıcı zamanaşımı yolu ile tapusuz taşınmazların edinilmesine ilişkin TMK'nun 639/1 maddesine göre verilen tescil kararları inşai-ihdasi nitelikte kararlardır, mülkiyet hakkı bu kararların kesinleştiği anda kazanılır' denilmek sureti ile giderilmiştir.

01.01.2002 tarihinde yürürlüğe giren 4721 sayılı TMK'nun 713/5. fıkrasının son cümlesinde ise; 'Mülkiyet, birinci fıkroda öngörülen koşulların gerçekleştiği anda

kazanılmış olur.' ilkesi getirilmek suretiyle mülkiyet hakkının hangi anda kazanılmış olacağı sorunu yasal düzenleme ile çözülmüş ve 04.12.1998 gün 1996/4 Esas; 1998/3 Karar sayılı YİBK'nın uygulama kabiliyeti kalmamıştır. Anılan yasa hükmü sonucunda, mülkiyet 713/1. fıkrada öngörülmüş olan bütün şartların gerçekleştiği anda kazanılmış olacak, yani hâkimin vereceği tescil kararı geriye dönük (makale şamil) sonuç doğuracaktır. Başka bir deyişle, mahkeme kararı mülkiyet yönünden 743 sayılı mülga Türk Kanunu Medenisinin 639/2 maddesinin aksine kurucu değil açıklayıcı nitelik arz edecektir.

TMK'nun 713/2 maddesinde yer alan '...ölmüş...' ibaresinin Anayasa Mahkemesinin 17.03.2011 gün 2009/58 Esas, 2011/52 Karar sayılı kararıyla iptaline ilişkin verilen kararın kazanılmış haklar ve yukarıda açıklanan yasal durum ile birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir. Bir başka deyişle, uyumsuzluğun diğer ayağını oluşturan Anayasa Mahkemesinin iptal hükmünün özelliği, geriye yürüme (extunc) etkisinin hukuki kapsam ve uygulama alanı üzerinde durdurulmasında yarar vardır.

Hemen belirtelim ki, Anayasa Mahkemesinin iptal kararları resmi gazetede yayımlandıkları tarihten itibaren ve geleceğe dönük olarak hüküm ve sonuç doğuracağı belirtiltikten sonra, kazanılmış hakların varlığı halinde iptal kararlarının geriye yürümeceği ilkesi çoğunlukla kabul edilmiştir.

Gerçekte de, Anayasal yargıda; idari yargıdaki iptal kararının (extunc) geriye yürüme etkisi ilke olarak kabul edilmemiş ve iptal edilen kuralın baştan beri geçersiz duruma geldiği esası benimsenmemiştir. Diğer bir anlatımla Anayasa Mahkemesinin iptal kararının geri yürümezliği kuralına öncelik tanınmıştır (Anayasa mad. 153).Anayasanın 153/V maddesine bakıldığında, iptal kararının geri yürümeceği ilkesine, yasa koyucu tarafından bir istisna tanınmadığı duraksamaya yer olmaksızın görülmektedir.

Ne var ki, bu anayasal hükmün salt lafzi yorumla uygulanması, zaman zaman hakkaniyet, nesafet, eşitlik ve adalet ilkelerine aykırı sonuçlar yaratabilir (Bkz.N.Bilge Anayasa Mahkemesi Kararlarının geriye yürümezliği sorunu, Ankara Baro Dergisi 1990/3, sh.332). O nedenle Anayasanın 153/V maddesinin istisnalarının varlığı öğretilde ve yargıda gündeme getirilmiş ve tartışılmıştır.

Türk Anayasal sisteminde benimsenen iptal kararının geriye yürümezliği kuralının getirilişi amacı, Devlete güven duygularını sarsmamak, Devlet yaşamında kargaşaya neden olmamak, toplum huzurunun sarsılmamasını sağlamak olarak özetlenebilir. Esasen bir hukuk kuralının yürürlüğü sırasında bu kurala uygun biçimde, tüm sonuçları ile kesin olarak edinilmiş hakların (kazanılmış haklar) korunması hukuk devletinin gereğidir. O nedenle hukuksal ve maddi alanda etkisini göstermiş hukuk kaideleri uyarınca tamamlanmış ve sonuçlarını doğurmuş bulunan kazanılmış haklara Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün geri yürümeceğinin kabulü kaçınılmazdır.

Kazanılmış haklar Hukuk Devleti kavramının temelini oluşturan en önemli unsurlardandır. Kazanılmış hakları ortadan kaldırıcı nitelikte sonuçlara yol açan yorumlar Anayasanın (2) ncı maddesinde açıklanan 'Türkiye Cumhuriyeti sosyal bir hukuk devletidir' hükmüne aykırılık oluşturacağı gibi toplumsal kararlılığı, hukuksal güvenceyi ortadan kaldırır, belirsizlik ortamına neden olur ve kabul edilemez. Aynı hususlar Hukuk Genel Kurulunun 05.02.2003 gün 2003/21-30 E; 2003/57 K sayılı kararında da benimsenmiştir..."

27. Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin 31/5/2018 tarihli ve E.2016/18055, K.2018/13473 sayılı kararının ilgili kısımları şöyledir:

"...Her ne kadar, TMK'nın 713/2. maddesinin 2.fıkrasında yer alan '...ölmüş...' sözcüğü, Anayasa Mahkemesinin 17.3.2011 gün ve 2009/58 Esas, 2011/52 Karar sayılı

kararıyla iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmiş de; Anayasasının 153/5. fıkrasında 'iptal kararlarının geriye yürüyemeyeceği' açıklanmıştır. Nitekim Anayasa Mahkemesi de, 12.12.1989 gün ve 1989/11 Esas, 1989/48 Karar sayılı kararında iptal kararlarının geriye yürümezliği kuralını kabul etmek suretiyle, hukuksal ve nesnel alanda sonuçların doğurmuş bulunan durumların iptal kararlarının yürürlüğe gireceği güne kadar ki dönem için geçerli sayılması sağlanmıştır.

Tüm bu açıklamalar birlikte değerlendirildiğinde; TMK'nın 713/1 ve 2. fıkralarına dayalı olarak açılan tapu iptal ve tescil davalarında, koşullarına uygun olarak 20 yıllık zilyetlik süresinin tamamlandığı anda mülkiyetin kazanıldığı ve zilyet lehine kazanılmış (müktesep) hak doğduğunun kabulü gerekmektedir. Şu halde, Anayasa Mahkemesince yürürlüğün durdurulması kararının verildiği 17.03.2011 tarihi ya da davanın açıldığı tarihten hangisi önce ise, o tarihe kadar kazanma koşulları tamamlanmışsa, tapunun iptaliyle zilyet adına tesciline karar verilmesi gerekmektedir. Davanın, yürürlüğün durdurulması kararının verildiği 17.3.2011 tarihinden önce veya sonra açılmış olmasının bir önemi bulunmamaktadır..."

B. Uluslararası Hukuk

28. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes davasının medeni hak ve yükümlülükleri ile ilgili uyumsuzluklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, kanunla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından kamuya açık olarak ve makul bir süre içinde, görülmesini isteme hakkına sahiptir..."

29. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), adil yargılanma hakkının hukukun üstünlüğünün sözleşmeciler devletlerin ortak mirası olduğunu belirten Sözleşme'nin ön sözüyle birlikte yorumlanması gerektiğini belirtmektedir. Hukukun üstünlüğünün temel unsurlarından biri, hukuki durumlarda belirli bir istikrarı garanti altına alan ve kamuoyunun mahkemelere olan güvenine katkıda bulunan hukuki güvenlik ilkesidir. Toplumun yargısal sisteme olan güveni hukuk devletinin esaslı unsurlarından biri olmasına rağmen birbirinden farklı yargı kararlarının devamlılık arz etmesi, bu güveni azaltacak nitelikte bir hukuki belirsizlik durumu yaratabilecektir (*Nejdet Şahin ve Perihan Şahin/Türkiye* [BD], B. No: 13279/05, 20/10/2011, § 57).

30. AİHM; hukuki güvenlik ilkesinin hukuki durumlarda belli bir istikrarın sağlanmasını ve toplumun adalete olan güvenini desteklemeyi amaçladığını, aynı olaya ilişkin farklı yargı kararlarının devamlılık arz etmesinin toplumun yargısal sisteme olan güvenini azaltacak nitelikte bir hukuki belirsizliğe yol açabileceğini belirtmiştir (*Çelebi ve diğerleri/Türkiye*, B. No: 582/05, 9/2/2016, § 52/f).

31. AİHM, içtihat farklılıklarını kendi bölgesinde yetki sahibi olan ve davanın esasına bakan yerel mahkemelerin bulunduğu yargı sistemlerinin doğal bir sonucu olduğunu kabul etmekle birlikte yüksek mahkemelerin görevinin bu çelişkileri düzeltmek olduğunu ve çelişkili uygulama yüksek mahkemenin bünyesinde geliyorsa bu durumun toplumun adli sisteme olan güvenini azaltarak hukuki güvenlik ilkesini ihlal edeceğini belirtmiştir (*Çelebi ve diğerleri/Türkiye*, § 55).

32. Diğer taraftan bireylerin makul güvenlerinin korunması ve hukuki güvenlik ilkesi, içtihadın değişmezliği şeklinde bir hak bahsetmemektedir (*Unedic/Fransa*, B. No: 20153/04, 18/12/2008, § 74; *Nejdet Şahin ve Perihan Şahin/Türkiye*, § 58). Mahkemelerin yorumlarında dinamik ve evrilen bir yaklaşımın sürdürülememesi reform ya da gelişimi engelleyeceğinden kararlardaki değişim, adaletin iyi idaresine aykırılık teşkil etmez (*Atanasovski/Makedonya Eski Yugoslav Cumhuriyeti*, B. No: 36815/03, 14/1/2010, § 38).

33. Çelişkili yargı kararları nedeniyle temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddiasıyla yapılan başvurularda AİHM, öncelikle ulusal mahkemelerin yerini almak gibi bir görevi olmadığını, ulusal mevzuatın yorumlanmasından doğan sorunların öncelikle mahkemelerin görevi olduğunu ve AİHM'in rolünün bu tür yorumlama sonuçlarının Sözleşme ile uyumlu olup olmadığını denetlemekten ibaret olduğunu belirterek içtihat farklılığından kaynaklanan tutarsızlığın giderilmesi için iç hukukta bir mekanizmanın bulunup bulunmadığının ve bu mekanizmanın uygulanıp uygulanmadığının önemli olduğunu vurgulamıştır (*Nejdet Şahin ve Perihan Şahin/Türkiye*, §§ 49-53, 54).

34. Mahkeme içtihatlarındaki değişim, yargı organlarının takdir yetkisi kapsamında kalmakta olup böyle bir değişiklik özü itibarıyla önceki çözümün tatminkâr bulunmaması anlamına gelir (*S.S. Balıklıçeşme Beldesi Tarım Kalkınma Kooperatifi ve diğerleri/Türkiye*, B. No: 3573/05, 17293/05, 30/11/2010, § 28).

35. *Stoilkovska/Makedonya Eski Yugoslav Cumhuriyeti* (B. No: 29784/07, 18/7/2013, § 49) kararında AİHM, aynı mahkemede aynı olgulara ilişkin olarak aynı kanunun farklı uygulandığı bir durumun söz konusu olması nedeniyle mevcut başvurunun *Nejdet Şahin ve Perihan Şahin/Türkiye* kararındaki koşullardan farklı olduğuna vurgu yapmıştır. Kararda, iş hukuku çerçevesinde işçilerin sorumluluğuna ilişkin aynı kanun hükmünün uygulandığı tazminat davalarında verilen farklı kararlara değinilmiştir. Buna göre AİHM, başvurunun meslektaşları olan beş başvurucu için istinaf mahkemesince bireysel sorumluluk hükümlerinin uygulanarak tazminat talebinin reddedildiğini ancak sadece başvurunun davasında aynı mahkemenin objektif sorumluluk hükümlerini uygulayarak başvuru aleyhine tazminata hükmettiğini belirtmiştir. AİHM bu yorumun hukuki bir dayanağı olmadığı söylenemez ise de başvurunun benzer olgulara dayalı aynı hukuki soruda açık bir farklı cevapla karşılaşmış olduğuna dikkati çekmiştir (*Stoilkovska/Makedonya Eski Yugoslav Cumhuriyeti*, § 47).

36. AİHM yargı sisteminde içtihat farklılığının giderilmesinin uluslararası bir mahkemeden ziyade ulusal mahkemelerin görevi olduğuna işaret etmiştir. Bununla birlikte somut olayda temyiz mahkemesinin önemsiz zarar ölçütü yönünden başvuruyu reddettiğini vurgulamıştır (*Stoilkovska/Makedonya Eski Yugoslav Cumhuriyeti*, § 48). AİHM başvurunun karşılaştığı açık içtihat farklılığının mahkemelere ve yargı sistemine olan güveni zedelediğini belirtmiştir. Ayrıca aynı hususta daha önce çıkan kararlardan farklı bir hüküm kurulması hâlinde bu farklılaşmaya ilişkin olarak mahkemeler tarafından makul bir açıklama da getirilmediğini tespit etmiş; yargısal içtihat farklılığını giderici bir mekanizmanın işletilmediği gerekçesiyle Sözleşme'nin 6. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir (*Stoilkovska/Makedonya Eski Yugoslav Cumhuriyeti*, § 49).

37. *Beian/Romanya* (B. No: 30658/05, 6/12/2007) kararında AİHM, bölgesel yargılama yetkilerine sahip derece mahkemelerinden oluşan bir sistemde içtihat farklılıklarının olabileceğini kabul etmiş ancak bu farklılıklardan kaynaklanan sorunları çözme görevinin yüksek mahkemelere düştüğünü vurgulamıştır. AİHM somut olayda ise

ıçtihat farklılığının kaynağının yüksek mahkemenin kendisi olduğunu açıklamıştır. AİHM bu ıçtihat farklılığına yol açmakla ülkenin en yüksek yargısal makamının kendisinin hukuk güvenliği ve hukuki belirlilik ilkelerini, yargı sistemine olan kamusal güveni zedelediğini belirterek Sözleşme'nin 6. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir (*Beian/Romanya*, řř 37-40).

38. Öte yandan AİHM hukuki kesinlik ilkesi gereği anayasa mahkemelerinin iptal kararlarının geriye dönük olarak haklar tesis etmeyebileceğini, ayrıca kararların veya yapılan kanuni düzenlemelerin geriye yürütülmemesi durumunun da ayrımcılık yasağının ihlali anlamına gelmeyeceğini kabul etmiştir (*H.R./Almanya* (k.k.), B. No: 17750/91, 30/6/1992; *J.R./Almanya* (k.k.), B. No: 22651/93, 18/10/1995; *Mika/Avusturya* (k.k.), B. No: 26560/95, 26/6/1996). *Cassar/Malta* (B. No: 50570/13, 30/1/2018) kararında da AİHM, kira kontrollerine ilişkin kanuni düzenlemenin yürürlüğe girdiği tarihten sonra uygulanmasını mülkiyet hakkı bağlamında ayrımcılık yasağı kapsamında incelemiştir. Eski düzenlemelerin yerine yenilerinin kabul edildiği durumlarda hak ve menfaatlerin kabulü için belirli bir yürürlük tarihinin kabul edilmesinin devletlerin takdir yetkisinde olduğunu, bunun -özellikle düzenlemelerden etkilenenlerin haklarını da koruduğu dikkate alındığında- makul ve objektif bir gerekçe teşkil ettiğini belirtmiştir (*Cassar/Malta*, ř 66).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

39. Mahkemenin 22/1/2019 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşündü:

A. Makul Srede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

40. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle adil yargılanma hakkının güvencelerinden olan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri srmştir.

2. Değerlendirme

41. Bireysel başvuru sonrasında 31/7/2018 tarihli ve 30495 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 25/7/2018 tarihli ve 7145 sayılı Kanun'un 20. maddesiyle 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat denmek Suretiyle zmne Dair Kanun'a geçici madde eklenmiştir.

42. 6384 sayılı Kanun'a eklenen geçici maddeye göre yargılamaların uzun sürmesi, yargı kararlarının geç veya eksik icra edilmesi ya da icra edilmemesi şikyetiyle Anayasa Mahkemesine yapılan ve bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla Anayasa Mahkemesi önünde derdest olan bireysel başvuruların başvuru yollarının tketlenmemesi nedeniyle verilen kabul edilemezlik kararının tebliğinden itibaren üç ay içinde yapılacak müracaat zerine Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Tazminat Komisyonu Başkanlığı (Tazminat Komisyonu) tarafından incelenmesi ngrlmştir.

43. *Ferat Yüksel* (B. No: 2014/13828, 12/9/2018) kararında Anayasa Mahkemesi yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı ya da yargı kararlarının geç veya eksik icra edildiği ya da hiç icra edilmediği iddiasıyla 31/7/2018 tarihinden önce gerçekleştirilen bireysel başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru imknının getirilmesine

ilişkin yolun başarı şansı sunan, yeterli giderim sağlama kapasitesi bulunan, ulaşılabilir bir yol olduğunu tespit etmiştir (*Ferat Yüksel*, §§ 27-34). Bu gerekçeler doğrultusunda Anayasa Mahkemesi, ilk bakışta ulaşılabilir olan ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun *ikincil niteliği* ile bağdaşmayacağı sonucuna vararak başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle kabul edilemezlik kararı vermiştir (*Ferat Yüksel*, §§ 35, 36).

44. Mevcut başvurunun bu kısmı yönünden söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

45. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik gerekçeleri incelenmeksizin *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Hakkaniyete Uygun Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

46. Başvurucu, malikinin kim olduğunun belirli olmaması sebebiyle açılan asıl davada malikin yirmi yıl önce ölmüş olmasının da gözetilmesi gerektiğini belirtmiştir. Başvurucu birleştirilen dava yönünden ise Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin emsal nitelikteki çok sayıda kararına rağmen Anayasa Mahkemesinin iptal kararının geçmişte kazanılmış haklara etki edecek şekilde geriye dönük olarak uygulandığından yakınmıştır. Başvurucu, derece mahkemelerinin kararının Yargıtayın yerleşik içtihadına aykırı olduğuna işaret ederek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini belirtmiştir.

2. Değerlendirme

47. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

48. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun açtığı asıl davada malikin kim olduğunun belirlenebildiği gerekçesiyle, birleştirilen davada ise 4721 sayılı Kanun'un 713. maddesindeki diğer koşulların gerçekleşip gerçekleşmediği irdelenmeden sadece bu madde hükmünde yer alan "*ölmüş*" ibaresinin iptali sebebiyle davanın reddedildiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla başvuru, mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ise de henüz ilgili taşınmaz bölümünün mülkiyetinin kendisine ait olduğu belirlenebilmiş değildir. Bu sebeple başvurunun çelişkili yargısal kararlar verildiği yönündeki şikâyetinin hakkaniyete uygun yargılanma hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

49. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

50. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında; herkesin yargı organlarına davacı ve davalı olarak başvurabilme ve bunun doğal sonucu olarak da iddia, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. 3/10/2001 tarihli ve 4709 sayılı Kanun'un Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasına "ile adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin 14. maddesinin gerekçesine göre "değişiklikle Türkiye Cumhuriyeti'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerde de güvence altına alınmış olan adil yargılanma hakkı metne dahil" edilmiştir. Dolayısıyla Anayasa'nın 36. maddesine "herkesin adil yargılanma hakkına sahip olduğu" ibaresinin eklenmesinin amacının Sözleşme'de düzenlenen adil yargılanma hakkını anayasal güvence altına almak olduğu anlaşılmaktadır (Yaşar Çoban [GK], B. No: 2014/6673, 25/7/2017, § 54).

51. Adil yargılanma hakkı uyumazlıkların çözümlenmesinde hukuk devleti ilkesinin gözetilmesini gerektirmektedir. Anayasa'nın 2. maddesinde Cumhuriyet'in nitelikleri arasında sayılan hukuk devleti, Anayasa'nın tüm maddelerinin yorumlanması ve uygulanmasında gözönünde bulundurulması zorunlu olan bir ilkedir (Hakan Altuncan [GK], B. No: 2016/13021, 17/5/2018, § 44).

52. Hukuki güvenlik ile belirlilik ilkeleri, hukuk devletinin ön koşullarındandır. Kişilerin hukuki güvenliğini sağlamayı amaçlayan hukuki güvenlik ilkesi hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2013/39, K.2013/65, 22/5/2013; AYM, E.2014/183, K.2015/122, 30/12/2015, § 5). Belirlilik ilkesi ise yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olmasını, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesini ifade etmektedir (AYM, E.2013/39, K.2013/65, 22/5/2013; AYM, E.2010/80, K.2011/178, 29/12/2011).

53. Hukuk kurallarının ne şekilde yorumlanacağı veya birden fazla yorumunun mümkün olduğu durumlarda bu yorumlardan hangisinin benimseneceği derece mahkemelerinin yetkisinde olan bir husustur. Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuruda derece mahkemelerince benimsenen yorumlardan birine üstünlük tanınması veya derece mahkemelerinin yerine geçerek hukuk kurallarını yorumlaması bireysel başvurunun amacıyla bağdaşmaz. Anayasa Mahkemesinin kanunilik ilkesi bağlamındaki görevi, hukuk kurallarının birden fazla yorumunun varlığının hukuki belirlilik ve öngörülebilirliği etkileyip etkilemediğini tespit etmektir (Mehmet Arif Madenci, B. No: 2014/13916, 12/1/2017, § 81).

54. İlgili mevzuatın ilk defa yorumlanmasında yetki ve görev bakımından farklı durumda bulunan mahkemeler arasında farklılıklar oluşması doğaldır. Diğer bir deyişle değişik yargı kademelerinde görev alan hâkimlerin tamamının ilk defa uygulanan bir kuralı aynı şekilde yorumlaması mümkün olmayabilir. Ancak böylesi bir durumda mahkemelerin uygulamaları arasındaki uyumu ve içtihat birliğini sağlamaya yönelik mekanizmalar önem taşımaktadır. Yüksek mahkemelerin fonksiyonlarından biri de yargı kararları arasında doğabilecek içtihat farklılıklarına bir çözüm getirmektir. Bununla birlikte yeni kabul edilmiş bir kanunun yorumlanmasında olduğu gibi bazı hâllerde içtihadın müstakar hâle gelmesinin belirli bir zamanı gerektirdiği açıktır (Ford Motor Company, B. No: 2014/13518, 26/10/2017, § 58).

55. Bir kanun hükmüne ilişkin içtihadın henüz yerleşik hâle gelmediği bir aşamada o hükmün yargı organlarıncı farklı biçimlerde yorumlanabilmesi hukukun doğası gereğidir. Zira hukukta nesnellüğün sağlanabilmesi açısından hukuk kurallarının belli ölçüde soyut kavramlar içermesi kaçınılmazdır. Nesnel hukuk kurallarının maddi âlemde gerçekleşen olaylarla birebir örtüşmesi ve bunlara uygulanması ise her zaman mümkün olmayabilmektedir. Öte yandan hukuk kurallarının kapsamının tespitinde kural koyucu ne kadar titiz davranırsa davranışın kuralın yürürlüğe girmesinden ve uygulanmaya başlanmasından sonra öngörülemez bazı yeni durumların ortaya çıkması da mümkündür. Bu gibi hâllerde kuralın yetkili otoritelerce ve özellikle yargı organlarıncı yorumlanması zorunlu hâle gelmektedir. Kuralı yorumlayan otoritelerin birden fazla olması, bazı hâllerde kuralın birden fazla yorumlanmasını önlenemez kılmaktadır. Dolayısıyla hukuk kurallarının bu niteliği dikkate alındığında bir kanun hükmünün yargı organlarıncı farklı biçimlerde yorumlanabilmesi ve kurala ilişkin farklı içtihatların varlığı, tek başına kuralın belirsiz ve öngörülemez olduğu yargısına ulaşmayı haklı kılmaz. Bununla birlikte birden fazla içtihadın varlığı bireyin hukuk kurallarının temel bir özelliği olan davranışını yönlendirebilme gücünü zayıflatarak bir boyuta ulaşmışsa kamu düzeninin bozulduğundan söz edilebilir. Bu durumda bireylerin davranışlarını hangi içtihada göre yönlendirecekleri belirsizleşeceğinden öngörülebilirlik ortadan kalkar (*Ford Motor Company*, § 59).

56. Yargısal kararlardaki değişiklikler, hukukun dinamizmini ve mahkemelerin yaklaşımlarını yaşanan gelişmelere uyarlama kabiliyetlerini yansıtmaları yönüyle olumludur. Ancak uygulamadaki birlikteliği sağlamaları beklenen yüksek mahkemeler içinde yer alan dairelerin benzer davalarda tatmin edici bir gerekçe göstermeksizin farklı sonuçlara ulaşmaları, bir kararın belirli bir daireye düştüğü takdirde onanacağı, başka bir daire tarafından ele alındığı takdirde bozulacağı gibi ihtimale dayalı ve birbirine zıt sonuçları ortaya çıkarır. Bu ise hukuki belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerine ters düşecektir. Ayrıca böyle bir algının toplumda yerleşmesi hâlinde bireylerin yargı sistemine ve mahkeme kararlarına duymaları beklenen güven zarar görebilir (*Ford Motor Company*, § 60; *Türkan Bal* [GK], B. No: 2013/6932, 6/1/2015, § 52).

57. Özellikle aynı somut olay ve hukuksal durumdaki farklı kişilerce açılan davalarda birbiriyle çelişen sonuçlara ulaşılması hukuki belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerine ters düşebilir. Yargı mercilerinin anılan ilkelerin bir sonucu olarak kamuoyu nezdinde yargıya olan güveni muhafaza etme bakımından kararlarında belli bir istikrar sağlaması beklenir. Bu itibarla içtihat değişikliği tek başına adil yargılanma hakkının ihlali sonucunu doğurmaz ise de bu değişiklik ile benimsenen yeni yaklaşımın benzer uyuşmazlıklarda tutarlı olarak uygulanması gereklidir (*Hakan Altınca*, § 48).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

58. Başvurucu ilk olarak asıl davanın reddedilmesinden yakınmıştır. Bununla birlikte başvurunun 4721 sayılı Kanun'un 713. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "*malikin tapu kütüğünden anlaşılabilmesi*" hukuksal sebebine dayalı olarak asıl davayı açtığı anlaşılmaktadır. Nitekim derece mahkemeleri de sadece bu hukuksal sebebin somut olayda gerçekleşip gerçekleşmediğini irdelemişler ve malikin kim olduğunun tapu kütüğünden anlaşılabilir olduğu gerekçesine dayalı olarak asıl davayı reddetmiştir. Başvurucu her ne kadar aynı maddede yer alan *malikin ölmüş olması* hâlinin de açılan davada araştırılması gerektiğini ileri sürmüş ise de derece mahkemelerinin dava dilekçesinde belirtilen hukuki sebeple bağlı olarak değerlendirme yapmaları keyfi veya öngörülemez olmadığı gibi buna

dayalı olarak bir inceleme yapılamaması başvurusunun kendi kusurundan kaynaklanmaktadır.

59. Başvurucu ayrıca 13/11/2008 tarihinde açtığı birleşen dava yönünden davalıların murisinin 1943 yılında vefat ettiğini belirterek malikin ölmüş olması sebebine dayalı olarak 4721 sayılı Kanun'un 713. maddenin ikinci fıkrasında yer alan olağanüstü kazandırıcı zamanasımı koşullarının kendi yararına gerçekleşmiş olduğunu iddia etmiştir. Ancak ilk derece mahkemesi anılan kanun hükmünde yer alan "ölmüş" ibaresinin Anayasa Mahkemesince iptal edildiğine dikkati çekerek birleştirilen davayı da reddetmiştir. Temyiz edilen karar Yargıtay 8. Hukuk Dairesince onanmış ve karar düzeltme talebi de reddedilince hüküm kesinleşmiştir.

60. Anayasa Mahkemesi 17/3/2011 tarihli kararı ile 4721 sayılı Kanun'un 713. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan ve somut başvuruya konu birleşen davanın da dayanağını oluşturan "ölmüş" sözcüğünü iptal etmiştir. Anayasa Mahkemesinin bu iptal kararından sonra daha önce anılan hükme dayalı olarak mülkiyeti kazanan kişiler yönünden söz konusu kararın etkilerinin tartışılması gerekmiştir. Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin gerek başvuruya konu dava öncesi gerekse dava sonrası çeşitli kararlarında, Anayasa'nın 153. maddesinin beşinci fıkrası gereğince Anayasa Mahkemesinin iptal kararlarının geriye yürüyemeyeceği özellikle vurgulanmıştır. Daire 4721 sayılı Kanun'un 713. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarına dayalı olarak açılan tapu iptali ve tescil davalarında, koşullarına uygun olarak yirmi yıllık zilyetlik süresinin tamamlandığı anda mülkiyetin kazanıldığını belirtmiştir. Daireye göre zilyet lehine kazanılmış (müktesep) hak doğduğundan Anayasa Mahkemesince yürürlüğün durdurulması kararının verildiği 17/3/2011 tarihi ya da davanın açıldığı tarihten hangisi önce ise o tarihe kadar kazanma koşulları tamamlanmışsa tapunun iptaliyle zilyet adına tesciline karar verilmesi gerekmektedir. Buna göre davanın yürürlüğün durdurulması kararının verildiği 17/3/2011 tarihinden önce veya sonra açılmış olmasının bir önemi bulunmamaktadır (bkz. §§ 25, 27). Nitekim Yargıtay Hukuk Genel Kurulu da aynı görüşü benimsemiştir (bkz. § 26).

61. Anayasa'da iptal kararları idari davalarda olduğu gibi düşünülmemiş, iptal edilen kuralın baştan beri geçersiz duruma geldiği esası benimsenmemiştir. Türk anayasal sisteminde *hukuka güven* ilkesini sarsmamak ve ayrıca devlet yaşamında bir karmaşaya neden olmamak için iptal kararlarının geriye yürümezliği kuralı kabul edilmiştir. Böylece hukuksal ve nesnel alanda etkilerini göstermiş, sonuçlarını doğurmuş bulunan durumların iptal kararlarının yürürlüğe gireceği güne kadarki dönem için geçerli sayılması sağlanmıştır. Anayasa'nın bağlayıcılığı, Anayasa Mahkemesi kararlarına tüm devlet organlarının uyma zorunluluğu ve Anayasa'nın üstünlüğü ilkesi, Anayasa'ya aykırı bir kuralın aykırılığının saptanmasından sonra uygulanma alanı bulmasını kesinlikle önler. Anayasa Mahkemesi iptal kararlarının zaman içindeki etkisi böylece ortaya çıkmakta ve "İptal kararları geriye yürümez." kuralı belirtilen anlamı taşıyarak geçerli olmaktadır (AYM, E.1989/11, K.1989/48, 12/12/1989).

62. Anayasa Mahkemesi *Orhan Yüksel* (B. No: 2013/604, 10/12/2015) kararında ilgili kanuni düzenlemenin kısmen iptaline ilişkin kararın geçmişe dönük olarak başvuru lehine bir hak doğurmadığını belirterek Anayasa Mahkemesinin iptal kararlarının geriye yürütülemeyeceği gerekçesine dayalı olarak derece mahkemelerinin zilyedin açtığı davayı kabul etmelerinin mülkiyet hakkının gerektirdiği adil dengeyi bozmadığı sonucuna varmıştır (*Orhan Yüksel*, §§ 26-66).

63. Somut olayda başvuru, Anayasa Mahkemesinin belirtilen iptal kararından önce 4721 sayılı Kanun'un 713. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında öngörülen zilyetliğe dayalı mülk edinmeyi sağlayan olağanüstü kazandırıcı zamanasımı koşullarının kendi lehine gerçekleştiğini ileri sürmüştür. Nitekim başvuru bu davayı 13/11/2008 tarihinde açmış, Anayasa Mahkemesi ise 17/3/2011 tarihinde söz konusu yürürlüğün durdurulması ve iptal kararını vermiştir. Buna karşın Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, bu dava yönünden gerek önceki gerekse de sonraki diğer içtihadından farklı olarak Anayasa Mahkemesince anılan hükmün iptal edildiği gerekçesiyle davanın reddine ilişkin ilk derece mahkemesinin kararını onamıştır.

64. Yukarıda da değinildiği üzere bir hukuk sisteminde bölgesel veya görevsel yetki farklılıkları sebebiyle yargı içtihatlarında farklılıklar oluşabilmesi doğaldır. Bu yargısal içtihat farklılıklarının hukuk güvenliği ve hukuki belirlilik ilkelerini zedelememesi için en önemli görev yüksek mahkemelere düşmektedir. Esas itibarıyla hukuk kurallarını yorumlama ve uygulama yetkisine sahip olan Yargıtay Dairesinin içtihat değişikliğine gitmiş olması tek başına adil yargılanma hakkının ihlali olarak kabul edilemez ise de somut olayda bu içtihadın sonraki kararlarında da aynı Dairenin eski içtihadını sürdürdüğü dikkate alınmalıdır. Diğer bir deyişle başvurunun açtığı davada verilen karar Yargıtayın önceki içtihadına uygun olmadığı gibi bu karardan sonraki tarihlerde verilen içtihadı da uygun değildir. Dolayısıyla içtihat farklılığının bizzat bu farklılıkları önlemekle görevli Yargıtay Dairesi kararlarından kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

65. Diğer taraftan Yargıtay Dairesinin kararında önceki içtihadattan farklı karar verilmekle niçin bu içtihadattan ayrıldığına dair herhangi bir açıklamada bulunulmamış, buna dair bir gerekçe gösterilmemiştir.

66. Son olarak söz konusu içtihat farklılığını giderebilecek bir mekanizmanın işletilmemiş olmasına da dikkat çekilmelidir. Somut olayda başvurunun karar düzeltme talebinde bulunduğu ancak bu talebin de Yargıtay Dairesi reddedildiği anlaşılmaktadır. Buna göre önceki içtihadattan farklı karar verilmesi durumunda karar düzeltme aşamasında bu hususun değerlendirilebilmesinin mümkün olduğu, Yargıtay Dairesi kendi içtihadı arasındaki farklılığı bu aşamada giderebileceği gibi önceki içtihadattan ayrılma gerekçelerini de açıklayabileceği hâlde somut olayda bu imkânın da değerlendirilmediği görülmüştür.

67. Dolayısıyla somut olaya özgü olduğu anlaşılan içtihadın aynı uyumsuzluklar yönünden yine aynı Daire ve Yargıtay Hukuk Genel Kurulu tarafından benimsenmediği, en üst dereceli mahkeme sıfatıyla Yargıtay nezdinde tutarlı ve yeknesak bir uygulamanın sağlanmadığı saptanmıştır. Bu durum ise hukuki belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerine ters düşeceği gibi bireylerin yargı sistemine ve mahkeme kararlarına güvenini de sarsmaktadır.

68. Sonuç olarak somut olayda görülen davada Yargıtayın aynı dairesinin diğer içtihadıyla çelişecek şekilde karar verilmesi söz konusu olup makul bir gerekçe de ortaya konulmadan ve sonrasında istikrarlı bir şekilde uygulanmadan benzer nitelikteki uyumsuzluğun zıttı olacak şekilde davanın neticelenmesi hukuki belirsizliğe yol açmıştır. Başvuru için öngörülemeyen nitelikte olan bu uygulama nedeniyle yargılamanın hakkaniyetinin zedelendiği sonucuna ulaşılmıştır.

69. Açıklanan gerekçelerle başvurunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

70. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurusunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvuru lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

71. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hak ve hürriyetin ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural, mümkün olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle devam eden ihlalin durdurulması, ihlale konu kararın veya işlemin, bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (*Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, § 55).

72. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilmeden önce ihlalin kaynağının belirlenmesi gerekir. Buna göre ihlal idari eylem ve işlemler, yargısal işlemler veya yasama işlemlerinden kaynaklanabilir. İhlalin kaynağının belirlenmesi uygun giderim yolunun belirlenebilmesi bakımından önem taşımaktadır (*Mehmet Doğan*, § 57).

73. İhlalin mahkeme kararından kaynaklandığı durumlarda 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 79. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca kural olarak ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın bir örneğinin ilgili mahkemeye gönderilmesine hükmedilir (*Mehmet Doğan*, § 58).

74. Buna göre Anayasa Mahkemesince ihlalin tespit edildiği hâllerde yargılamanın yenilenmesinin gerekliliği hususundaki takdir derece mahkemelerine değil ihlalin varlığını tespit eden Anayasa Mahkemesine bırakılmıştır. Derece mahkemeleri ise Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirttiği doğrultuda ihlalin sonuçlarını gidermek üzere gereken işlemleri yapmakla yükümlüdür (*Mehmet Doğan*, § 59).

75. Bu bağlamda derece mahkemesinin öncelikle yapması gereken şey, bir temel hak veya özgürlüğü ihlal ettiği veya idari makamlar tarafından bir temel hak veya özgürlüğe yönelik olarak gerçekleştirilen ihlali gideremediği tespit edilen önceki kararını kaldırmaktır. Derece mahkemesi, kararın kaldırılmasından sonraki aşamada ise Anayasa Mahkemesi kararında tespit edilen ihlalin sonuçlarını gidermek için gereken işlemleri yapmak durumundadır (*Mehmet Doğan*, § 60).

76. Başvurucu, maddi ve manevi tazminat taleplerinde bulunmuştur.

77. Anayasa Mahkemesi başvurusunun açtığı davada öngörülemeyen biçimde çelişkili kararlar verilmesi nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varmıştır. Dolayısıyla somut başvuruda ihlalin Yargıtay Dairesi kararından kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

78. Bu durumda adil yargılanma hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Buna göre yapılacak yeniden yargılama ise 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda derece mahkemelerince yapılması gereken iş, öncelikle ihlale yol açan mahkeme kararının ortadan kaldırılması ve nihayet ihlal sonucuna uygun yeni bir karar verilmesinden ibarettir. Bu sebeple kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 3. Asliye Hukuk Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir. Buna göre ihlale konu birleşen dava yönünden yeniden yapılacak yargılamada ise Anayasa Mahkemesinin iptal kararlarının geriye yürütülemeyeceği kuralı gözetilerek ilgili Medeni Kanun hükmünde yer alan diğer koşulların gerçekleşip gerçekleşmediği dikkate alınarak sonuca varılmalıdır. Bu koşulların varlığının ilgili hukuk kuralları çerçevesinde tartışılması ise kural olarak kuşkusuz delilleri ilk elden değerlendirme imkânına sahip olan derece mahkemelerinin takdirindedir.

79. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 226,90 TL harç ve 2.475 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.701,90 TL tutarındaki yargılama giderinin başvurucaya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma ihlal edildiğine ilişkin iddianın *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hakkaniyete uygun yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 3. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.1999/486, K.2013/145) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurusunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 226,90 TL harç ve 2.475 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.701,90 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurusunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması

hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 22/1/2019 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Burhan ÜSTÜN

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Kadir ÖZKAYA

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ